

Дем'яненко Ю. І.,
кандидат юридичних наук,
асистент кафедри кримінального права № 1
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ ІСТОТНОЇ ШКОДИ ПІД ЧАС КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕННЯ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ (СТ. 182 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ)

Анотація. Статтю присвячено аналізу суспільно небезпечних наслідків порушення недоторканності приватного життя як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони кваліфікованого виду цього злочину. Розглянуто зміст ознаки «істотна шкода», її види; запропоновано критерії, з урахуванням яких визнається істотність такої шкоди.

Ключові слова: недоторканність приватного життя, конфіденційна інформація про особу, істотна шкода охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи.

Постановка проблеми. Приватне життя фізичних осіб є об'єктом кримінально-правової охорони з моменту введення в дію Кримінального кодексу України 2001 р. (далі – КК України). Відповідальність за порушення недоторканності приватного життя передбачена нормою, закріпленою в ст. 182 КК України, відповідно до якої злочином визнавалось *незаконне збирання, зберігання, використання або поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди або поширення цієї інформації в публічному виступі, творі, що публічно демонструється, чи в засобах масової інформації*. На підставі Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних» від 2 червня 2011 р. [1], який набув чинності з 1 липня 2012 р., ст. 182 КК України «Порушення недоторканності приватного життя» була викладена в новій редакції. Аналіз змін і доповнень цієї норми свідчить про те, що більшість нових законодавчих положень стосується об'єктивної сторони цього злочину. *По-перше*, кримінально караними, крім незаконного збирання, зберігання, використання або поширення конфіденційної інформації про особу, також визнані незаконні знищення або зміна такої інформації. Загальною умовою застосування ст. 182 КК України визнано те, що вчинене особою діяння не передбачено іншими статтями КК України. *По-друге*, ознака «без згоди особи», що була передбачена в попередній редакції ст. 182 КК України, тепер буквально не зазначена в ній як обов'язкова ознака цього складу злочину. *По-третє*, з тексту розглядуваної статті виключені такі дії, як поширення конфіденційної інформації про особу в публічному виступі, творі, що публічно демонструється, чи в засобах масової інформації. Однак таке виключення не означає декриміналізацію цих дій, оскільки за новою редакцією ст. 182 КК України вони охоплюються поняттям «незаконне поширення конфіденційної інформації про особу». *По-четверте*, ст. 182 КК України доповнена ч. 2, у якій передбачено дві кваліфікуючі ознаки: вчинення тих самих дій повторно або якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи. Тим самим законодавець здійснив

перший крок у напрямі диференціації кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя. У примітці до цієї статті буквально зазначено, що «істотною шкодою в цій статті, якщо вона полягає в заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян».

Законодавча конструкція об'єктивної сторони порушення недоторканності приватного життя має такі *особливості*. За ч. 1 ст. 182 КК України, *по-перше*, об'єктивну сторону характеризують лише злочинні дії, до основного складу цього злочину не включені такі ознаки, як суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок, місце, час, обстановка, спосіб і засоби вчинення злочину. *По-друге*, у диспозиції статті передбачено декілька видів дій альтернативно, тобто для визнання наявності об'єктивної сторони в поведінці особи достатньо встановити вчинення нею хоча б однієї незаконної дії: збирання, зберігання, використання, знищення, поширення конфіденційної інформації про особу або зміна такої інформації. Така конструкція вказує на те, що за ч. 1 ст. 182 КК України цей злочин має *формальний склад* і повинен визнаватися закінченим із моменту вчинення хоча б однієї із зазначених незаконних дій. За ч. 2 ст. 182 КК України мова йде про ті самі дії, вчинені, *по-перше*, повторно, і в цьому випадку склад злочину є *формальним*. *По-друге*, якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи; цей склад злочину є матеріальним, тобто його обов'язковими ознаками визнаються зазначені в законі дії та їх наслідки, а також причинний зв'язок між ними, а сам злочин вважається закінченим із моменту настання суспільно небезпечних наслідків.

У зв'язку із зазначеними змінами, внесеними в ст. 182 КК України, *актуальним є питання* встановлення змісту «істотної шкоди» під час кваліфікації порушення недоторканності приватного життя.

Стан дослідження. Ознака «істотна шкода» як вид злочинних наслідків уже була предметом наукового аналізу. Це питання викликає певний інтерес у кримінально-правовій літературі. Її досліджували в своїх роботах під час аналізу об'єктивної сторони окремих складів злочинів різні вчені, зокрема П.П. Андрушко, П.С. Берзін, О.О. Дудоров, В.М. Киричко, Р.Л. Максимович, В.О. Навроцький, З.А. Тростюк, В.І. Тютюгін, М.І. Хавронюк та інші. Разом із тим аналіз цього питання в контексті ст. 182 КК України вимагає додаткового дослідження *змісту істотної шкоди, її видів та критеріїв*, з урахуванням яких визнається істотність такої шкоди.

Виклад основного матеріалу. У юридичній літературі висловлювалися різні пропозиції щодо диференціації відповідальності за цей злочин залежно від суспільно небезпечних

наслідків. Так, М.І. Хавронюк вважав, що оскільки незаконні використання й поширення конфіденційної інформації про особу завдають їй реальної шкоди, то суспільна небезпечність таких дій є вищою, ніж суспільна небезпечність збирання та зберігання вказаної інформації. Це має бути відображено в законі шляхом створення в ст. 182 КК України двох окремих складів злочинів. Крім того, поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди в публічному виступі, творі, що публічно демонструється, чи в засобах масової інформації, має бути визнана кваліфікуючою ознакою такого поширення інформації [2, с. 186].

На думку С.Я. Лихової, у результаті вчинення злочину, склад якого передбачений у диспозиції ст. 182 КК України, ставиться під загрозу спричинення шкоди або реально спричинюється шкода недоторканності приватного життя. У результаті злочинного впливу шкода завдається не особі як суб'єкту правовідносин і не правам та обов'язкам, адже право ніхто в людини не віднімає, воно є проголошеним і захист його гарантований. Саме недоторканність приватного життя порушується, відомості, які є його змістом, розголошуються, таємниця перестає бути таємницею. Іншими словами, злочинний вплив на предмет правовідносин порушує, спотворює й правовідносини в цілому [3, с. 99–100]. Автор зазначає, що більш суспільно небезпечним буде поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди в публічному виступі, творі, що публічно демонструється, чи в засобах масової інформації, якщо воно спричинило істотну шкоду правам і законним інтересам. Тому треба передбачити підвищену кримінальну відповідальність за незаконне поширення та розголошення відомостей про приватне або сімейне життя особи, що складають її особисту та сімейну таємницю, за умови, що такі дії спричинили істотну шкоду особі (наприклад, стали причиною розірвання сімейних стосунків, спричинили психічну хворобу, втрату роботи тощо) [4, с. 281–282].

П.П. Андрушко пропонував доповнити ст. 182 КК України ч. 2, у якій як кваліфікуючу ознаку передбачити заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян [5, с. 48].

Посилення кримінальної відповідальності за порушення недоторканності приватного життя відбулося паралельно з істотними змінами інформаційного законодавства України, яке було оновлено в 2010–2011 рр. із прийняттям Законів України «Про захист персональних даних» [6], «Про інформацію» (у новій редакції) [7], «Про доступ до публічної інформації» [8]. У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порушення законодавства про захист персональних даних» від 11 листопада 2010 р. № 7355 (далі – законопроект)¹ зазначено, що законопроект розроблено з метою приведення законодавства України в частині встановлення відповідальності за порушення вимог щодо захисту персональних даних відповідно до положень Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних і Додаткового протоколу до неї щодо органів нагляду та трансграничних потоків даних, ратифікованих Законом України від 6 липня 2010 р. № 2438-VI, Директиви 95/46/ЕС Європейського Парламенту та Ради від 24 жовтня 1995 р. щодо захисту осіб у зв'язку з обробкою пер-

сональних даних і щодо вільної передачі цих даних, а також Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. № 2297-VI [9]. Однак у цьому супровідному документі нічого не сказано про примітку до ст. 182 КК України, про заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, оскільки ці пропозиції були відсутні в законопроекті, поданому на розгляд Верховної Ради України до першого читання. Ознайомлення з текстом законопроекту, поданого до другого читання, та порівняльними таблицями до нього, дозволяє сказати, що крім зміни його назви, була суттєво змінена редакція абз. 1 ст. 182 КК України, стаття доповнена абз. 2 та приміткою до неї. Таким чином, народні депутати підтримали диференційований підхід до кримінальної відповідальності за цей злочин залежно від наслідків. Однак те, чому за новою редакцією ст. 182 КК України істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи, якщо вона полягає в заподіянні матеріальних збитків, треба розуміти як таку, що в сто й більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян, обґрунтовано не було. Проте в пояснювальній записці до законопроекту зазначено, що його прийняття забезпечить повну реалізацію прав людини й основоположних свобод, гарантованих Конституцією України, зокрема її ст. 32, згідно з якою не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Таким чином, науковці, які пропонували диференціювати кримінальну відповідальність за цей злочин залежно від суспільно небезпечних наслідків, пов'язували такі наслідки або лише з окремими діями, або з усіма діями, передбаченими попередньою редакцією ст. 182 КК України. Тому можна стверджувати, що стосовно нової редакції ст. 182 КК України це питання поставлено по-новому, тобто йдеться про суспільно небезпечні наслідки, які можуть перебувати в причинному зв'язку з будь-якою незаконною дією, передбаченою ст. 182 КК України, причому перелік таких дій законодавцем розширений порівняно з попередньою редакцією цієї норми.

Як представляється, під час практичного вирішення питання про зміст істотної шкоди за ст. 182 КК України певним орієнтиром можуть слугувати роз'яснення Пленуму Верховного Суду України стосовно ст. 365 КК України, наведені в п. 6 Постанови «Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень» від 26 грудня 2003 р. № 15 [10]. Відповідно до них істотна шкода може виражатися в заподіянні: 1) матеріальних збитків у розмірі, зазначеному в п. 3 примітки до ст. 364 КК України (сто й більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян); 2) нематеріальної шкоди (наслідки нематеріального характеру), істотність якої визначається в кожному окремому випадку з урахуванням конкретних обставин справи. Зокрема, *істотною шкодою можуть визнаватися вже саме порушення охоронюваних Конституцією України чи іншими законами прав і свобод людини та громадянина* (право на свободу й особисту недоторканність та недоторканність житла, виборчі, трудові, житлові права тощо), підрив авторитету та престижу органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, порушення громадської безпеки чи громадського порядку, створення обстановки й умов, що утруднюють виконання підприємством, установою, організацією своїх функцій, приховування злочинів; 3) матеріальних збитків у поєднанні з наслідками нематеріального характеру, зокрема

¹ Назва та зміст законопроекту № 7355 були змінені головним комітетом – Комітетом із питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності – в остаточній редакції на таку: проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних».

загальна шкода від злочину може визнаватись істотною навіть у випадку, коли зазначені збитки не перевищують зазначеного в п. 3 примітки до ст. 364 КК України розміру.

Такий підхід до визначення істотної шкоди підтриманий науковцями, зокрема В.М. Киричко, В.І. Гютюгіним [11] та іншими. Як зазначає В.М. Киричко, особливість поняття істотної шкоди в складах злочинів, передбачених ст. ст. 364, 364¹, 365 та 365¹ КК України, полягає в тому, що під час практичного встановлення такої шкоди необхідно враховувати як формально визначені критерії, передбачені в п. 3 примітки до ст. 364 КК України, так і оціночний характер цього поняття під час розгляду трьох видів ситуацій, що виділяються Пленумом Верховного Суду України [12, с. 84–85, 105].

У ч. 2 ст. 182 КК України передбачено один вид суспільно небезпечних наслідків – істотна шкода охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи. У примітці до цієї статті зазначено, що «істотною шкодою в цій статті, якщо вона полягає в заподіянні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто й більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян». Це визначення не містить в собі формулювань інших видів суспільно небезпечних наслідків, відмінних від вищезазначеного їх виду. У примітці до ст. 182 КК України законодавче визначення істотної шкоди розкривається лише стосовно тих випадків, коли ці наслідки пов'язані із заподіянням майнової (матеріальної) шкоди. У ньому лише конкретизуються межі істотної майнової шкоди, яка завдається особі. Отже, це визначення жодним чином не заперечує того, що цей злочин може спричинити й наслідки нематеріального характеру охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи.

Аргументи на користь такого висновку полягають у тому, що, по-перше, можливість виразу наслідків цього злочину в спричиненні шкоди нематеріального характеру прямо постає зі змісту диспозиції ч. 2 ст. 182 КК України. У ній наслідки визначаються як заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам особи. Звідси постає, що такі наслідки не можуть зводитися до заподіяння лише матеріальних збитків, тому що зазначені в законі відповідні права, свободи й інтереси не можуть бути зведені винятково до майнових, оскільки тоді застосування цієї норми ставиться в повну залежність від грошової оцінки шкоди. Часто конфіденційна інформація про особу не має грошової оцінки, а цінність повністю визначається її значущістю для потерпілої особи як немайнового блага. Тому шкода може бути визнана істотною, якщо порушуються не тільки майнові права, а й відповідні конституційні права особи, а саме право фізичної особи на недоторканність особистого й сімейного життя, право на конфіденційну інформацію про фізичну особу, право фізичної особи на збереження в таємниці обставин свого особистого життя (коли в змісті інформації відтворені обставини особистого життя такої особи).

По-друге, об'єктивні та суб'єктивні ознаки відповідного складу злочину, у тому числі й такі, що характеризують його наслідки, зазначаються саме в диспозиції тієї чи іншої статті Особливої частини КК України. Примітка ж до статті КК України, за загальним правилом, лише уточнює, розкриває зміст окремих приписів диспозиції. Таким чином, положення, викладене в примітці до ст. 182 КК України, поширюється не на всі випадки заподіяння істотної шкоди, а стосується лише тих із них, які пов'язані із заподіянням матеріальних збитків. Інакше кажучи, у зазначеній примітці характер і зміст того наслідку, що може бути спричинений у разі порушення недоторканності

приватного життя, розкривається не в повному обсязі. Це означає, що у випадках, коли такий наслідок полягає в заподіянні майнової шкоди та, таким чином, може бути підданий грошовій оцінці, закон (примітка до ст. 182 КК України) чітко визначає обсяг такої шкоди. Для цього використовується такий *формалізований кількісний показник* (критерій), як розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян. Якщо під час вчинення цього злочину спричиняється немайна шкода, то, оскільки в законі немає формалізованих критеріїв для її визначення, це вказує на те, що йдеться про так зване оціночне поняття.

У юридичній літературі наводяться різні визначення оціночних понять, включаючи кримінально-правові. Так, на думку В.М. Косович, кримінально-правове оціночне поняття – це поняття, що відображає кількісну або якісну кримінально-правову характеристику, яка конкретизується безпосередньо правозастосувальним суб'єктом у кожному окремому випадку, оскільки, будучи формально однаковою за формою зовнішнього прояву (наприклад, «істотна шкода»), може мати різну соціально-правову значущість (наприклад, бути істотною, менш істотною чи неістотною) у кожній конкретній ситуації [13, с. 53]. П.С. Берзін визначає оціночні поняття як складову частину кримінально-правових норм, яка конкретизується за допомогою визначених у кримінальному законодавстві матеріальних і нематеріальних критеріїв у процесі правозастосування [14, с. 90]. Як зазначає Ю.Б. Хім'як, науковці виокремлюють насамперед таку спільну ознаку оціночних понять, як нормативна невизначеність, тобто зміст відповідного поняття вичерпно не розкривається ні в КК України, ні в інших нормативно-правових актах [15, с. 66].

Особливістю оціночних понять є неможливість їх застосування без здійснення їх конкретизації безпосереднім суб'єктом такого правозастосування [16, с. 152]. Відповідно, як зазначає В.Н. Кудрявцев, «оціночні» поняття характеризуються тим, що суб'єкт, який їх використовує, здійснює дві функції: він не тільки порівнює розглядуване явище з деяким загальним поняттям, а й формулює (звісно, у певних межах) зміст самого цього загального поняття [17, с. 116]. Як вказує К.С. Лановенко, на перший погляд здається, що кримінально-правові норми, які містять оціночні поняття, зобов'язують слідчого, дізнавача або суддю самостійно вирішувати питання про кримінально-правову значущість конкретних діянь особи. Проте насправді конкретизація оціночного поняття здійснюється на підставі певного стандарту, еталону, зразка, окремі найзагальніші ознаки якого названі в законі [16, с. 153]. «Стандарт – це критерій оцінки, тобто сукупність типових властивостей, які повинні бути притаманні оцінюваним предметам» [18, с. 27]. Таким чином, конкретизація оціночного поняття здійснюється не лише за рахунок суб'єктивного моменту; важливу роль при цьому відіграє об'єктивний момент, який проявляється в закріпленій волі законодавця щодо загальних підстав оцінювання відповідного діяння [16, с. 153]. На думку Ю.Б. Хім'яка, у теорії кримінального права та (або) у судовій практиці може бути сформульований стандарт (еталон) оціночного поняття, який не вичерпує повністю його зміст, однак є тим орієнтиром, який допомагає правозастосувальним органам здійснити тлумачення відповідного оціночного поняття [15, с. 66]. Аналізуючи позиції, на яких ґрунтуватиметься процес здійснення конкретизації оціночних понять, В.Н. Кудрявцев зазначає, що вони містяться в самому законі, у кримінально-правовій теорії та в постановках Пленуму Верховного Суду України [17, с. 119–121].

Аналізуючи практику застосування кримінального зако-

подавства, науковці підкреслюють, що наявність оціночних понять у нормах Загальної та Особливої частин КК України нерідко ускладнює їх правильне застосування, викликає труднощі, пов'язані зі з'ясуванням змісту й розкриттям об'єму понять, якими оперує КК України 2001 р. [19, с. 78–80; 20, с. 3]. Судова практика вимагає врахування особливостей оціночних понять і під час здійснення інших юридично значущих видів діяльності, зокрема тлумачення та конкретизації норм КК України [19, с. 78–80].

На нашу думку, питання про визнання немайнової шкоди істотною повинно вирішуватись судом вже не на підставі положень примітки до ст. 182 КК України, а в кожному випадку – окремо з урахуванням вчиненого злочину. Зокрема, повинна братися до уваги значущість для особи конфіденційної інформації як нематеріального блага. Наприклад, істотну шкоду нематеріального характеру можна визнати у випадку знищення особистої або сімейної архівної інформації, яку неможливо відновити.

Таким чином, ми вважаємо, що за ст. 182 КК України істотна шкода як злочинний наслідок порушення недоторканності приватного життя може полягати: а) у заподіянні матеріальних збитків в розмірі сто й більше неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто в наслідках лише матеріального характеру; б) виражатися в наслідках тільки нематеріального характеру; в) поєднувати в собі наслідки як матеріального, так і нематеріального характеру.

У зв'язку з вищевикладеним заслуговує окремої уваги питання про співвідношення приписів, передбачених ч. 2 ст. 182 КК України щодо істотної шкоди, та приписів ч. 2 ст. 11 КК України. Аналізуючи поняття істотної шкоди як одне з наскрізних кримінально-правових понять, Р.Л. Максимович звертає увагу на те, що воно використане законодавцем в Загальній частині КК України лише один раз – у ч. 2 ст. 11 КК України, а решта випадків припадає на Особливу частину, серед яких у тому числі ч. 2 ст. 182 КК України [21, с. 335–336]. Говорячи про різне правове значення істотної шкоди, а стосовно ч. 2 ст. 182 КК про утворення за її наявності кваліфікованого складу злочину, автор зазначає, що наявна суперечність між ч. 2 ст. 11 КК України та статтями Особливої частини КК України, оскільки ч. 2 ст. 11 КК України передбачає, що не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально й містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим кодексом, проте через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла й не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. З точки зору віддання переваги відповідним нормам автор підтримує позицію В.О. Навроцького, відповідно до якої Загальна частина КК України має пріоритет над його Особливою частиною [22, с. 409]. Тобто ці норми Особливої частини КК України є фактично «мертвими», а діяння, які у них передбачені, є малозначними.

Істотну шкоду як кваліфікуючу ознаку порушення недоторканності приватного життя досліджувала Л.М. Демидова. Вона зазначає, що факт законодавчого визнання істотної шкоди кваліфікуючою ознакою заслуговує наукової оцінки, а використання такого терміна, як кваліфікуюча ознака складу злочину, має бути науково обґрунтованим. Це доречно за умови, якщо в основному складі злочину зафіксовано створення загрози заподіяння істотної шкоди, а у кваліфікованому – реальна істотна шкода. У такому випадку юридична конструкція основного складу злочину та кваліфікованого буде виправданою, інакше створюється колізія із ч. 2 ст. 11 КК України. На

думку автора, порушення конституційного права людини – це і є заподіянням не менш ніж істотної шкоди охоронюваним правам та інтересам людини. Аналізуючи абз. 3 п. 6 вищезазначеної Постанови Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15, автор доходить висновку, що наявність істотної шкоди як наслідку злочинних діянь є характерною ознакою злочину, передбаченого ч. 1 ст. 182 КК України, хоча така ознака не є конструктивною, тому що залишається за межами юридичної конструкції основного складу цього злочину, який законодавець визнає з формальним складом. Тому, на її думку, визнавати істотну шкоду як обставину, що обтяжує покарання, з фіксацією її в кваліфікованому складі цього злочину є зайвим і неправильним. Л.М. Демидова зазначає, що якщо йдеться про порушення конституційних прав людини, то доцільно наслідок у вигляді істотної шкоди передбачити в основному складі злочину із закріпленням у примітці правила її встановлення у випадку заподіяння майнової шкоди в грошовому виразі, тобто як реальних збитків у вигляді витрат, витрат і недержання належного, а в кваліфікованому складі – тяжкі наслідки, якщо реальні збитки перевищують в двісті п'ятдесят і більше разів неоподатковуваний мінімум доходів громадян [23, с. 483–485].

Висновки. Таким чином, ми не погоджуємось к такою позицією й вважаємо, що порушення конституційного права людини, у тому числі передбаченого ст. 32 Конституції України, не завжди заподіює істотну шкоду особі. Тому суспільна небезпечність незаконних дій, зазначених у ч. 1 ст. 182 КК України, визначається тим, що ці дії можуть заподіяти істотну шкоду фізичній особі. Таке розуміння характеру суспільної небезпечності цих дій повністю узгоджується з приписами ч. 2 ст. 11 КК України, відповідно до якої суспільна небезпечність діяння може виражатися не тільки в реальному заподіянні істотної шкоди, а й у можливості її заподіяння.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про захист персональних даних : Закон України від 2 червня 2011 р. № 3454-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 50. – Ст. 549.
2. Хавронюк М.І. Довідник з Особливої частини Кримінального кодексу України / М.І. Хавронюк. – К. : Істина, 2004. – 504 с.
3. Лихова С.Я. Актуальні питання вдосконалення кримінально-правових норм, спрямованих на захист недоторканності приватного життя (статті 162, 163, 182 Кримінального кодексу України) / С.Я. Лихова // Підприємство, господарство і право. – 2005. – № 7. – С. 98–104.
4. Лихова С.Я. Злочини у сфері реалізації громадянських, політичних та соціальних прав і свобод людини і громадянина (розділ V Особливої частини КК України) : [монографія] / С.Я. Лихова. – К. : Київ. ун-т, 2006. – 573 с.
5. Андрушко П.П. Кримінально-правова охорона конституційного права громадян на недоторканність приватного життя / П.П. Андрушко // Вісник Конституційного Суду України. – 2005. – № 2. – С. 43–50.
6. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
7. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2938-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 313.
8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.
9. Проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо порушення законодавства про захист персональних даних» № 7355. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=38996.

10. Про судову практику у справах про перевищення влади або службових повноважень : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 грудня 2003 р. № 15 // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 2. – С. 7–9.
11. Тютюгін В.І. Злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: поняття, загальні ознаки та види / В.І. Тютюгін // Кримінальне судочинство. Судова практика у кримінальних справах. – 2014. – № 4. – С. 121–141.
12. Киричко В.М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В.М. Киричко. – Х. : Право, 2013. – 424 с.
13. Косович В.М. Оціночні поняття як джерело і форма права / В.М. Косович // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2004. – № 40. – С. 52–59.
14. Берзін П.С. Щодо питання про оціночні поняття, які визначаються матеріальними критеріями і виступають кваліфікуючими ознаками за чинним Кримінальним кодексом України / П.С. Берзін // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 10. – С. 90–95.
15. Хім'як Ю.Б. Оціночні кримінально-правові поняття та вимога визначеності закону у рішеннях Європейського суду з прав людини / Ю.Б. Хім'як // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – № 2. – С. 65–69.
16. Лановенко К.С. Суб'єктивний момент при застосуванні оціночних понять у кримінальному законодавстві / К.С. Лановенко // Підприємство, господарство і право. – 2010. – № 9. – С. 152–155.
17. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений / В.Н. Кудрявцев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрист, 1999. – 304 с.
18. Кашанина Т.В. Оценочные понятия в советском уголовном праве / Т.В. Кашанина // Правоведение. – 1976. – № 1. – С. 25–31.
19. Хавронюк М.І. Термінологічні вади нового Кримінального кодексу України / М.І. Хавронюк // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 6. – С. 77–81.
20. Тростюк З.А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України : [монографія] / З.А. Тростюк. – К. : Атіка, 2003. – 144 с.
21. Максимович Р.Л. Істотна шкода як наскрізне кримінально-правове поняття / Р.Л. Максимович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 335–342.
22. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації : [навчальний посібник] / В.О. Навроцький. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 704 с.
23. Демидова Л.М. Проблеми кримінально-правової відповідальності за заподіяння майнової шкоди в Україні (майнова шкода як злочинний наслідок): теорія, закон, практика : [монографія] / Л.М. Демидова. – Х. : Право, 2013. – 752 с.

Демьяненко Ю. И. Установление содержания существенного вреда при квалификации нарушения неприкосновенности частной жизни (ст. 182 Уголовного кодекса Украины)

Аннотация. Статья посвящена анализу общественно опасных последствий нарушения неприкосновенности частной жизни как обязательного признака объективной стороны квалифицированного вида данного преступления. Рассмотрено содержание признака «существенный вред», его виды; предложены критерии, с учетом которых может быть признана существенность такого вреда.

Ключевые слова: неприкосновенность частной жизни, конфиденциальная информация о лице, существенный вред охраняемым законом правам, свободам и интересам лица.

Demyanenko Y. The determination of substantial harm in the classification of violation of inviolability of private life (Article 182 of the Criminal Code of Ukraine)

Summary. This article analysis the social consequences and dangers faced with invasions of privacy. The article is written from an objective angle and features qualified violations and the proposed criteria to recognize the different types of substantial harm, applicable from privacy violations.

Key words: privacy, confidential information about a person, substantial harm to legally protected rights, freedoms and interests of the person.